

Om näszlors planterande och bärgning, samt oemotsägeliga stora nytta wid ut...

Strang, Jacob

1700-1829: 12 H Br.

National Library
of Sweden

STRANB, JACOB
ROBERTSSON

Om nässlors planterande
och bärning

Ex. A

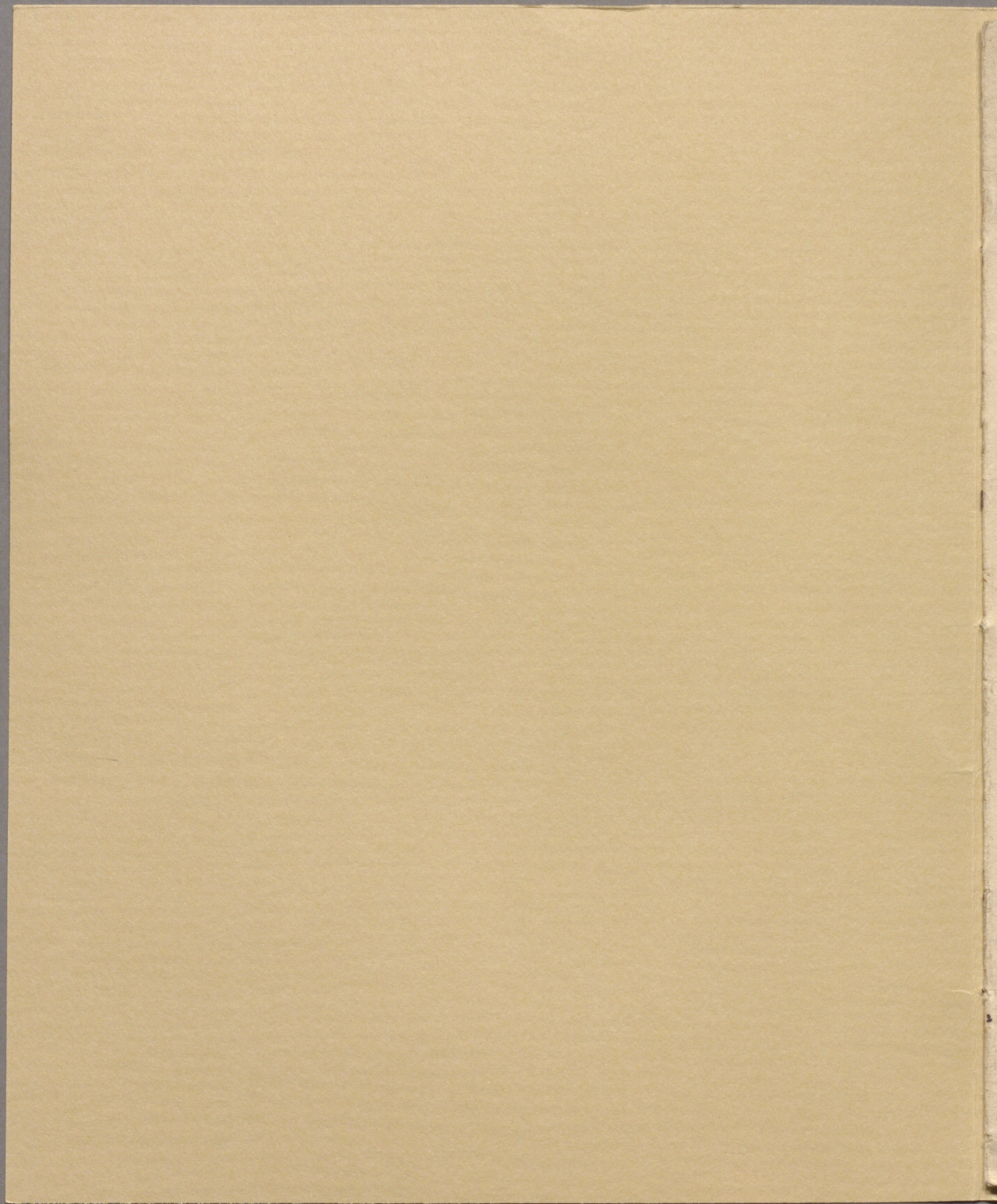
Sv. saml.

Ekon.

Trädg.

(Br.)

1700-1829

Om

Häflors Planterande

Och

Bärgning,

Samt

Demotsägeliga stora nytta wid ut-
fordring för Boskaps kreatur, som befriar,
them ifrån alla sjukdomar, och ersät-
ter foderbristen på hö.

Til allmän tjenst wälment framgiffwit,
under ständig önskan at leswa

J. RIKETS SÄLLHET.

SEDERHOLM,

Tryckt uti Kongl. Tryckeriet, 1750.

of Jacob Robertsson Strang

Om Nåslors planterande.

N F the så kallade brån-eller etternåslor samlas frö uti Augusti månads slut, på thet sättet, at nåslorne upskåras och torfas; då frödet faller ut, warandes thet til anseendet likt rof. frö; något finare än Merans frö; och är ei nödigt at skilja frö ifrån thet smäl, som af fröhusen med frö faller. Thetta således samlade frö utsås uti hela September månad. Nåselrötter kunna äfwenwäl uptagas i slutet af September och hela October månad, hwilka planteras, sedan man söndertagit them och skurit litet af rötterna, och af stammen til et twårfingers längd öfwer roten; the nedsättas hel tätt radtals lika djupt i jorden som the förr stådt, samt med jord tilpackas at rötterna stå uprätte. Antingen man wil så nåselfrö eller plantera nåselrötter är nyttan lika, dock är skilnaden wid bergningen then, at nåslorna efter frö ei få bargas första året om sommaren efter utsåningen, men af nåselrötterna hafwer man första sommaren efter utplantering nytta. Frö eller rötter af andra nåslor än brån-eller etternåslor duga intet, emedan the ei stå så länge emot, utan gå inom 2 à 3 år aldeles ut; hwaremot roten af brån-eller etterneflor ständigt drifwer sin wårt, utan at man widare behöfwer så eller plantera om, enär thet för en gång är gjordt.

På hwad slags jordmon nåsflor skola sås eller planteras.

Nåsflor wåra uti all slags höglånda jordarter, hällst emellan berg och stenar, samt uti sol-led. Ut nu upgråfwa eller fiöra jorden emellan berg och stenar, faller både beswårligit och kossamt; therföre hafwer man funnit bättre för nåselwårten, thet annan matjord eller sopor framfiöres på marken, ther man wil hafwa neselplanteringen, och therstädes jämt utbredes til 2:ne tum tiockt öfwer hela marken, utan at widare gråfwa eller fiöra then underwarande jorden, hwarefter neselfrö eller rötter af nåsflor utsås och planteras som ofwanföre finnes beskriwit.

Giödsel til Nåselplantering.

Ehwarest nåsflor wåra, och the få naturligen falla af, utan at man them inbårgar, besinnes öfweralt, at sielfwa nåselwårten som affaller, icke alenast är tilräckelig at alla år drifwa nåsflorna til sin wårt, utan ock therefter blifwer en fet jord; dock lifwål och enår man hadanefter kommer trenne gångor årligen at afflå nåsflorna, måste nåselplanteringen med giödsel påfiöras och förses. Ut ifrån åkren borttaga giödslen, som faller efter kreatur, och then på ången eller nåselplanteringen utföra, kan omöjeligen anses för annat, än en landförderfwelig sak, på the ställen ehwarest giödslen intet är tilräckelig för så-

besäkrarne. I anseende hwartil man warit betänkt på utwägar, at på annat sätt få så god och tilräckelig giödsel, som någelplanteringen nödwändigt fördrar, och ändteligen befunnit, at ahl-ris med löfvet uppå, enär thet om hösten hämtas och utbredes jämt til et qwarter tiockt, uppå någelplanteringen, så nåsselfröet är utsått eller rötterna planterade samt thet städes ständigt får ligga tils thet rutnar, gibr aldeles samma nytta som giödsel efter kreatur. Allt annat löfskogsräs med löfvet på, sönderhackat Ene-tall- och granris, samt gammal halm, kan med nytta brukas, om ingen tilgång är på Ahlskog. Swart tredje eller fierde år betäckes någelplanteringen med ahlris och löfvet på; två eller tre år emellan med thet öfriga löfskogsräset och löf, samt ene-tall- och granris eller gammal halm, hwarefter någelplanteringen med ingen annan giödsel behöfwer förses, utan theraf drifwer wårten ansenligen.

Någlors af- och inbårgande.

The någlor som af frö upwåxa få ei affslås och inbårgas förr än andra året efter utsåningen; men the som af roten blifwa planterade affslås och inbårgas första året om sommaren efter planteringen trenne gånger, neml. uti halftwa Junii, halftwa Julii och halftwa Augusti månader, och sedan alla följande åren all någelplantering trenne gånger uppå nästbemålte tider, funnandes the någlor äftwen med nytta på föreskrif-
ne

ne sätt inbärgas, hwilka sätt sig sielfwa, och hårtills på fleste ställen i Riket ej blifwit nyttjade.

Utfordring af nåsflor för boskaps kreatur.

Enär nåsflorna blifwit på föreskrefne tider af- och inbärgade, äro the lättätta och smakeliga för boskaps kreaturen, om man antingen wid utfordringen gifwer boskaps kreaturen nåsflor och halm i stället för hö och halm, eller oc' slår warmt watn på nåsflorna, låter them stå natten öfwer, och sedan andra dagen gifwer boskaps kreaturen lagen, som blifwit brun- och wäl smakande tillika med nåsflorna. Alla boskapskreatur äta gierna nåsflor, ta the på rätta och förskrefne tider blifwa af- och inbärgade.

Nyttan för boskaps kreatur af nåsflor.

The mjölkfkor som få äta wäl nåsflor, gifwa en ymnig mjölkning, skön grädda blifwer på mjölken, smöret af angenäm smak, samt så gult til färgen alla wintermånaderna som om sommaren. Boskaps kreaturen må ganska wäl af nåsflor, blifwa theraf feta, alltid wid godt hull, samt med inga boskaps sjukdomar beswärade, eller, som erfarenheten wisat, underkastade at the kunna sig irrita.

Några inkast uptagas och beswaras emot nåsflors bruk och nyttjande för Boskaps kreatur.

At boskaps kreatur intet skola äta nåsflor, thet håller på wist sätt prof, om nåsflorne stå oslagne til

Septemb. månad tå the icke allenast blifwit alt för stela, utan ock med mass och dwäragnåt öfwerdragne; hwar efter ei annat kan följa, än at nåslorna blifwa både nödatna och skadeliga för kreaturen: thet man åfwen finner af alla gråswårter, at om the ock stå för länge obårgade, åta kreaturen them intet såsom aldeles odugeliga och otienliga. Enår nåslorna på råtta och förefrefna tider blifwa afbårgade åta alla boskapskreatur them gierna, och trifwas oförlifneligen wål theraf. Widare föregifwes at nåslor, såsom en medicinsk och drifwande ört, hwilken för mycket torde befordra wåtskornas afförande, skola wara skadelige och utmångla boskapskreaturen. Dock hafwer likwål årfarenheten wist wederspelet, och lagt för en dag, at nåslor på wisa ställen här i Riket, för boskapskreatur uti mansåldrar blifwit med obestriswelig stor nytta brukade, utan at förtiga thet theras boskapskreatur aldrig warit underkastade then minsta sjukdom, ei en gång röd- eller blodsot, som gemenligen på många ställen i Riket sig årligen wisar.

Hela Riket tilfaller en ganska stor och handgripelig nytta af nåselpanteringen, som af följande solflart bewises.

1:o,) Kan til nåselpanteringen nyttias all stenig och bergig mark, som öfwer alt i Riket finnes och theraf med tiden blifwa the hårligaste lågenheter upfylte med

med et fästeligit och ganska hälssosamt boskapsfoder; som 2:o, Gifwer ärligen, efter anställte försök, 18 last nåslor på tunnlandet; 3:o, Är thenna nåselvärt här i Norden hårdig mot fiöld och owäder, och af roten ständigt drifwer sin värt, utan at man mer än en gång behöfwer så eller plantera them. 4:o, Aldrig underkastad någon misvärt, allenast man aftar thet märken ej blifwer för mycket trampad af kreaturen, då nåselrötterna taga skada. 5:o, Giödes nåselplanteringen med sådan giöddning, som ej tages ifrån sådes åren, och för then orsaken bör hafwa företräde framför alla härtills utkomna förslager om ångars förbättrande och utländska gräsfröns utsäende. 6:o, Giör nåslors bruk och nyttjande then demotsegeliga stora förmån för Land och Rike, thet alla boskaps sjukdomar uphöra och ej kunna irrita sig. I anseende til hwilket alt, en del Låns- och Sochneboer här i Riket uti långliga tider tillbaka, afslagit och inbärgat nåslor för sina boskaps kreatur, fast första delen Rikets inwånare, af ogrundat begrep, ansedt nåslor för et ogräs och skadelig värt. När nu nåslors ogemena nytta blifwit allmän gjord och i huset frambragt, uttur et mångårigt döliande under lastbar afwundsiuka om en så ganska angelägen wettenskap, samt man genom estertänka, försök och egen erfarenhet lagt handen wid, och ställt nåselplanteringen uti fullt lhus och underrättelse; så synes oförgripeligen hwar och en rättfint Landtmans och jordbrukares skyldighet för-

fordra, at efter hand ställa nåselpanteringen uti full
gång, som på lindrigare och mindre kostsam sätt kan
planteras, wårdas, skötas och giöddas än någon an-
nan in-eller utländskt gräs-wært, samt theraf erhål-
las så anseelig och ganska fördelaktig nytta, förmon
och affkomst. Hwar och en får så godt, ja! långt häl-
sossammare foder för sina boskaps kreatur än hård-
walshö. Foderbristen på alla ställen i Riket blifwer
fullkomligen ersatt, som hårtills warit sökt. Then som
intet wid nåselpanteringen lägger handen, när all-
menheten blifwer kunnig om thenna ganska angeläg-
na sak, må intet klaga öfwer foderbrist, mindre suc-
ka enär boskaps sjukdomar sig irrita, så wida then
högsta Guden gifwit oss medel och lagt en sådan stor
förborgad kraft uti nåslorna, at kreaturen som fåde
wål nåslor, icke allenast blifwit ifrån alla boskaps-
sjukdomar befriade, utan ock at ibland the boskaps-
kreaturen hafwer ei någon sjukdom sig kunnat ir-
rita, hwarom bruket och erfarenheten gif-
wit full kundskap.

